

פיתוח שאלון למדידת

התנהגות אובססיבית-קומפולסיבית דתית

בקרב יהודים

Development of a Measure for the Assessment of Religious

Obsessive-Compulsive Behavior among Jews

עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך (MA)

מוגש ע"י רוני פנר-טסלר

בהנחיית פרופ' יונתן הפרט וד"ר יופ מאירס

2009

תקציר

אדיקות יתר דתית (Scrupulosity) הינה הפחד מפני מחשבות חטא או התנהגויות לא מוסריות. תופעה זו, הנחשבת על פי רוב לתת קבוצה של הפרעה אובססיבית-קומפולסיבית, שבה האובססיות והקומפולסיות מתרכזות בנושאים דתיים ומוסריים, היא נפוצה למדי, אך המחקר לגביה מועט. ממחקרים עולה כי ייתכנו הבדלים באופן הביטוי של ההפרעה בדתות שונות. למשל, נראה כי היותה של הנצרות דת המדגישה אמונה (דת "אורתודוכסית") עשויה להשפיע על מיקוד הסימפטומים במחשבות לא מוסריות, ואילו היותה של היהדות דת המדגישה ביצוע בפועל (דת "אורתופרכסית"), עשויה להשפיע על מיקוד הסימפטומים בטקסים דתיים ספציפיים. הכלי היחיד שפותח עד כה להערכת אדיקות יתר דתית, ה-PIOS (Penn Inventory of Scrupulosity), נמצא כבעל ערכים גבוהים יותר בנוצרים בהשוואה ליהודים, דבר הנובע ככל הנראה מתוכנו העוסק בעיקר באמונה ובמחשבות. מטרת העבודה הנוכחית הייתה לפתח מדד חדש לאדיקות יתר דתית, המתאים יותר לאמונות ולקיום המצוות ביהדות (ה-JIS; Jewish Inventory of Scrupulosity).

בשלב ראשון, 104 פריטים העוסקים במגוון מחשבות אובססיביות והתנהגויות קומפולסיביות הקשורות לדת היהודית הועברו ל-155 משתתפים דתיים ומוסרתיים. על בסיס ניתוח גורמים נבנה הכלי הראשוני שהכיל 30 פריטים והורכב משישה תתי סולמות (תפילה, תפילין, טהרת המשפחה, מחשבות חילול הקודש בנושא מין, ציווים בסיסיים, וכשרות). בשלב שני, הועברו כלי זה ל-192 משתתפים דתיים ומוסרתיים, יחד עם מדדי אובססיביות-קומפולסיביות כללית (OCI-R), דתיות (שאלון הדתיות של בר-לב וקדם), רגש חיובי ושלילי (PANAS), וה-PIOS. ניתוח גורמים נוסף העלה שבעה תתי סולמות (תפילה, תפילין, טהרת המשפחה, מחשבות חילול הקודש בנושא מין, ציווים בסיסיים, כשרות, וטעויות מקריות), כשההבדל העיקרי בין תוצאות שני השלבים הוא שבמדגם השני פריטי הכשרות נטענו על שלושה גורמים במקום על אחד (על גורמי הכשרות, הציווים בסיסיים, והטעויות המקריות) וחלק מפריטי הציווים הבסיסיים נטענו על גורם הטעויות המקריות. המהימנות הפנימית של ה-JIS ושל חמישה מתתי סולמותיו נמצאה גבוהה ($\alpha = 0.78-0.90$, $\alpha = 0.88$ בהתאמה). המהימנות הפנימית של סולמות הטעויות המקריות והכשרות נמצאה סבירה ($\alpha = 0.68-0.69$).

ניתוח השאלונים ותתי הסולמות העלה מספר ממצאים הקשורים לאופייה של תופעת אדיקות היתר הדתית. ראשית, בהתאם לציפיותינו, ה-JIS נמצא מתואם במידה גבוהה למדי עם מדד

האובססיביות-קומפולסיביות ($r = 0.57, p < 0.01$) ועם ה-PIOS ($r = 0.67, p < 0.01$), אך במידה נמוכה בלבד עם מדד הרגש השלילי ($r = 0.28, p < 0.01$), וכלל לא עם מדד הרגש החיובי ($r = 0.14, p > 0.06$), ממצאים התומכים בתוקף המתכנס והמבחין של ה-*IJS*. שנית, הן אמונות דתיות והן קיום מצוות לא נמצאו קשורים לסימפטומים אובססיביים-קומפולסיביים כלליים ($r's < 0.05, p's > 0.5$) או ל-PIOS ($r's < 0.1, p's > 0.2$), אך נמצאו קשורים ל-*IJS* בקשרים חלשים אך מובהקים ($r's = 0.2-0.21, p's < 0.01$). כמו כן, נמצאו קשרים מתונים בין ה-PIOS לבין תתי סולמות המחשבות המיניות, הציווים הבסיסיים והתפילה ($r's = 0.49-0.52, p's < 0.01$), אך קשרים חלשים בלבד בין ה-PIOS לבין יתר תתי סולמות ה-*IJS* ($r's = 0.24-0.35, p's < 0.01-0.05$). לבסוף, נערכו גרסיות מרובות עבור ה-*IJS* וכל אחד מתתי סולמותיו. תוצאותיהן הצביעו על כך שבמקרים רבים השונות בתופעת אדיקות היתר הדתית ביהדות מוסברת חלקית ע"י סולמות האובססיביות-קומפולסיביות של ה-OCI-R. עוד נמצא כי מידת הדתיות תורמת להסבר השונות במידת אדיקות היתר הכללית ובאדיקות יתר בתחום התפילה, התפילין, והציווים הבסיסיים. רגש חיובי ושלילי לא הסביר את השונות באף אחד מתחומי אדיקות היתר, פרט לכשרות. באופן ספציפי, ציון ה-*IJS* הכללי היה קשור לסידור, למחשבות אובססיביות ולאמונות דתיות; סולם מחשבות חילול הקודש בנושא מין למחשבות אובססיביות; סולם הטעויות המקריות לבדיקה; סולם התפילה לסידור ולמידת דתיות; סולם התפילין לסידור ולקיום מצוות; סולם הציווים הבסיסיים לסידור ולאמונות דתיות; וסולם הכשרות לשטיפה, לרגש חיובי ולציון נמוך באגירה. אף משתנה לא תרם משמעותית לניבוי סולם הטהרה.

מהממצאים עולה כי הן לסימפטומים אובססיביים-קומפולסיביים כלליים והן למידת דתיות עשוי להיות תפקיד חשוב באדיקות יתר דתית בקרב יהודים, אך נראה כי מקום הסימפטומים האובססיביים-קומפולסיביים נוטה להיות גדול יותר, וכי אדיקות יתר דתית ביהדות היא לעיתים קרובות ביטוי תרבותי-דתי של סימפטומים אובססיביים-קומפולסיביים אופייניים הלובשים צורה ייחודית שמקורה באורח החיים הדתי. כמו כן נראה כי יש טעם לשימוש בכלי ספציפי למדידת אדיקות יתר דתית ביהודים, וכי חשוב להתאים מדדי אדיקות יתר לדתות ספציפיות על מנת להתייחס בצורה טובה יותר לביטויים המגוונים של אמונות והתנהגויות דתיות ספציפיות אשר עלולים להיות מושפעים מההפרעה האובססיבית-קומפולסיבית בקרב דתיים. נראה כי יש מקום להמשיך לפתח את הכלי

שהוצג בעבודה זו ולבחון את מהימנותו ותוקפו במדגמים נוספים ומגוונים יותר, בתקווה כי יוכל לתרום בעתיד להערכה ולמחקר של תופעת אדיקות היתר הדתית בקרב יהודים.

Abstract

Scrupulosity, or the fear of sinful or immoral thoughts or behaviors, is commonly considered to be a subtype of obsessive-compulsive disorder in which obsessions and compulsions focus on religious and moral issues. This phenomenon is relatively common, but understudied. Recent evidence has suggested that there may be differences in how scrupulosity manifests itself in different religions. In particular, Christianity as a more belief-based (orthodox) religion, may focus symptoms on immoral thoughts, while Judaism, as a more practice-based (orthopraxy) religion, may focus symptoms on specific religious rituals. The one measure developed to date to assess scrupulosity, the Penn Inventory of Scrupulosity (PIOS) has been shown to be elevated in Christians compared to Jews, probably because of its belief-dominant content. Thus, the purpose of this work was to develop a new measure of scrupulosity more compatible with traditional Jewish practice and beliefs (the Jewish Inventory of Scrupulosity; JIS).

After administering 104 items related to a variety of religious Jewish themes to 155 religious Jews in Israel, we developed an initial scale which consisted of 30 items and 6 subscales according to factor analysis (prayer, phylacteries (tefillin), family purity, sexual thoughts, basic commandments and dietary laws). This scale was then administered together with measures of OCD (OCI-R), religiosity (Jewish Questionnaire of religious beliefs and behaviors by Bar Lev and Kedem), positive and negative affect (PANAS), and the PIOS to 192 religious Jewish participants. Factor analysis revealed 7 scales (prayer, phylacteries (tefillin), family purity, sexual thoughts, basic commandments, dietary laws, and accidental

mistakes). The main difference between the first and second administrations was that in the second, dietary laws items fell on 3 scales (dietary laws, basic commandments and accidental mistakes), and some of the basic commandments items fell on accidental mistakes. Internal consistency of the JIS and five of its subscales was high ($\alpha = 0.88$, $\alpha = 0.78$ - 0.90 respectively). Internal consistency of the accidental mistakes and dietary laws subscales was fair ($\alpha = 0.68$ - 0.69).

Analysis of the questionnaires and subscales led to a number of findings related to the nature of scrupulosity. First, as we expected, the JIS was quite highly correlated with the OCD measure ($r = 0.57$, $p < 0.01$) and with the PIOS ($r = 0.67$, $p < 0.01$), but only weakly correlated with negative affect ($r = 0.28$, $p < 0.01$), and not at all with positive affect ($r = 0.14$, $p > 0.06$). These findings support the convergent and divergent validity of the JIS. Second, neither religious behaviors nor religious beliefs were related to OCD symptoms (r 's < 0.05 , p 's > 0.5), nor to PIOS (r 's < 0.1 , p 's > 0.2), but there was a low correlation between the JIS and religiosity (r 's = 0.2 - 0.21 , p 's < 0.01). The PIOS was moderately correlated with sexual thoughts, basic commandments and prayer (r 's = 0.49 - 0.52 , p 's < 0.01), but only weakly correlated with the other subscales (r 's = 0.24 - 0.35 , p 's < 0.01 - 0.05). Finally, multiple regressions were conducted for the JIS and each of its subscales. Results suggested that Jewish Scrupulosity was often partially accounted for by OCD subscales of the OCI-R. Religiosity was a predictor for the total JIS score and for prayer, phylacteries and basic commandments. Positive or negative affect never was a predictor, except for dietary laws. More specifically, total JIS was related to ordering, obsessive thoughts and religious beliefs; sexual thoughts to obsessional thoughts; religious mistakes to checking; prayer to ordering and to religious beliefs and behaviors; phylacteries to ordering and religious behaviors; basic commandments to ordering and religious beliefs; dietary laws to washing, positive affect and low hoarding. None of the measures significantly predicted family purity.

Results suggest that both OCD symptoms and religiosity may play a role in Jewish scrupulosity, but it seems that the role of OCD symptoms tends to be more essential, and that Jewish scrupulosity is often a cultural-religious manifestation of typical OCD symptoms which are colored by religious practices. In addition, the data suggests the importance of using a specific measure for the assessment of Jewish scrupulosity, and that measures of scrupulosity should be tailored to specific religions in order to better capture the variability of the manifestation of the specific religious beliefs and behaviors which may be influenced by OCD among religious people. It is suggested that the JIS be further developed, and its reliability and validity assessed in additional and more varied samples, in the hope that this measure will contribute to the assessment and study of scrupulosity among Jews.

